

خر = کهری می، ماکه ر).
ماخ (Max): زبیر و زیبقی قه لپ -
مرؤقی ره زیل و قه لس.
ماخچی (Maxçi): دو قور، هه سپین
کوژ دو نه ژادا بت.
ماخور (Maxor): مه یخانه،
قومارخانه.
مادر (Mader): ده یک.
مادر اندر (Madr ender): ژن
باب. هه روه سا (مادندر، مارندر،
مایندر) ژی لکارن.
مادگی (Madêgî): میبیا تی - جهی
کون ژ جلکی کو قولپک دکه قی تی.
ماده (Madê): می (مرؤف یان
گیانه وهری می کو بچویکا بزیت
یان هیتکا بکته).
مادیان (Madîyan): ماهین.
مار (Mar): مار.
ماراسپند (Marêspend): نا قی

م (Mîm): تیپا بیست و هه شتی یه
ژئه لفابییا زمانی فارسی.
ما (Ma): مه، ئەم (جینا قی کۆمی یه
به رامبه ر: من، ئەز)، وه کی: (ما
گفتیم = مه گۆت. یان ژی؛ ما
میرویم = ئەم دی چین).
مات (Mat): سه رگه ردان، حه یران -
د یاریا شه تره نجی دا، ئانکو مرنا
شاهی و ب وئ، یاری ب دو میاهی
دهی ت.
ماترنگ (Matureng): جو ره کی
چه بچه پیسکا یه.
ماتم (Matem): تازی، به هی،
شین ی.
ماچ (Maç): رامویسان.
ماچه (Maçê): می، بو میکرنا
نا قی هنده ک گیانه وهره بکار
دهی ت، وه کی: (ماچه سگ =
سه یی می، دیهل. یان ژی؛ ماچه

په‌رخاندن، ده‌ست تی هوسین.	رژژا بیست و نه‌هی یه ژ هه‌ر
مام (Mam): ده‌یک.	هه‌یقه‌کا سالا هه‌تافی - نا‌قی
ماما (Mama): ده‌یک - پیرک -	فریشته‌کی یه .
ژنکا کو سه‌ره‌گوهی و چا‌قدیری یا	ماز (Maz): کوریشک - دهرز،
ژنکا زه‌ستانی (یا کو بچویک	شکن، که‌لشت.
بووی) و بچویکی وی بکه‌ت، تا	مازو (Mazû): مازی.
کو رادبیته‌قه سه‌ر خوه. هه‌روه‌سا	مازه (Maze): ستوینا موهرکیتن
بو‌قی مه‌به‌ستی په‌یقین (ماماچه،	پشتی.
مام ناف، بازاج، بازاج و پیش	ماژ (Maj): خوه‌شی، مرتاحی.
نشین) ژی لکارن.	ماست (Mast): ماست.
مان (Man): خانی و نا‌قمالی (خان	ماسه (Masê): خیز (ب تایبه‌تی
و مان) - هه‌قتا - جینا‌قی گری‌دای	ره‌مل).
بو‌ئی‌که‌م که‌سه‌ی کۆم، وه‌کی:	ماسیدن (Masîden): هشک بوون،
(کتابمان = په‌رتوکیتن مه).	قه‌رسین (وه‌کی قه‌رسینا دوه‌نی).
ماندن (Manden): مان - ل جه‌ن	ماش (Maş): ماش.
خوه راوه‌ستیان - شتی تشته‌کی	ماشو (Maşû): موخه‌ل، موخل.
بوون، ره‌نگی تشته‌کی دان.	ماکیان (Makîyan): مریشکیتن کو
مانده (Mandê): مایی، تمام	ل نا‌ف مالی مرۆف بو‌ خوه‌ ماتی
نه‌بووی - وه‌ستیای، هه‌رشی.	ژئی بکه‌ت، بو‌ هه‌ر مه‌به‌ستا کو
مانستن (Manêsten): شتی	هه‌بیت.
تشته‌کی بوون، ره‌نگی تشته‌کی	مالامال (Malamal): لی‌فولیف،
دان.	تژی، پری.
مانگ (Mang): هه‌یف (هه‌یفال	ماله (Malê): مالنجا به‌ننایا -
ئه‌سمانی).	ئالاقه‌که کو په‌رۆک پی ده‌یته
مانند (Manend): وه‌کی، مینا،	گه‌مار کرن.
شتی.	مالیدن (Malîden): قه‌مالین،

- مانیدن (Manîden):** بنییره په یفا: (مانستن).
- ماه (Mah):** هه یف: (هه یفال ئه سماني - هه یفا کو بۆ ده می دهیته بکار ئینان کو ۲۹ تا ۳۰ روژانه، کو ئه و ژي گریډابه ب دیتنا هیلالی و هه تا دیساقه هیلال دهر دکه فیته شه).
- ماهپاره (Mahparê):** جوان وه کی هه یفی.
- ماهتاب (Mahtab):** تا قهه یف.
- ماهرخ (Mahrux):** مه ه روی.
- ماه گرفتگی (Mah gêrêftêgî):** هه یف غه بییرین.
- ماهنامه (Mahnamê):** کو قارا کو هه یفی جاره کی بهیته وه شاندن.
- ماهواره (Mahvarê):** هه یفیین ده سترکرد (قمر صناعی).
- ماهوت (Mahût):** جوړه کی په روکی یه کو ژ هریی دهیته چی کړن.
- ماهور (Mahûr):** ئه ردی پر کهند و کۆر - نهال، دۆل - نا قی ئیک ژ ئاوازین موسیقا ئیرانی یه - ههروه سا جوړه کی گولی یه و دبیتزن هه گه ر ئاوازا ماهور ل کیله ک قی گولی بهیته ژه نین، ئه ف گوله
- په ریت خوه د وه رینت.
- ماهه (Mahe):** ئالاقی کو تشته ک پی بهیته کونکړن.
- ماهی (Mahî):** ماسی.
- مای (Mayî):** خوه په راستن، خوه مه زن کړن، گه له ک د خوه گه هشتن.
- مباد - مبادا (Mebad- Me- bada):** هه رگیز، نه کو، نه کویت، بۆ نمونه: (هه رگیز وه نه که ی!)، نه کو (نه کویت) ب فلان کاری رابی! - خودی نه که ت.
- مترس (Meters):** هه لامه ت. ههروه سا نا قین (مترسک، هه راسه، داهل و افچه) ژي لکارن.
- متل (Metel):** ئه فسانه، چی شانوک - کورته چی روک - تا خفتنا کو ب ئیه تا ترانه پی کړن بهیته گو تن.
- متلک (Metelek):** ترانه - درکه.
- مته (Mette-ê):** ئالاقه کی کونکړن یه کو نه ججار و ئاسنگه ر بکار دئین. ههروه سا نا قین (پرما، ماهه و بهرمه) ژي لکارن.
- متیل (Mêtîl):** روی لحیف یان روی بالیفک.
- مج (Mec):** کور تکریا په یفا (ماج)، ئانکو هه یف - بۆ وی که سی دهیته

<p>مدنگ (Medeng): کلبل، کیلون، داری کو دادننه پشت دهری دا بهیته گرتن.</p>	<p>گوئن یی کو هوژانا که سه کی دی ل جقاته کی بخوبنت.</p>
<p>مر (Mer): تیپا پیکفه گرتدانی یه و د زمانی کوردی دا بهرامبهر تیپا پیکفه گرتدانی (ب) ی یه، و هندهک جاران ژی زیدیه و بهس بو جوانکرنا په یقی دهیت - حساب، هژمار (هه ژ قی په یقی یه، په یقا «بی مر: بی حساب، بی هژمار»).</p>	<p>مجری (Mêcrî): سندو قکا ناسنی یان داری.</p> <p>مچاله (Muçalê): تشتی کو د ناف دهستی دا هاتبیته قورمچاندن (وه کی کاغه زا قورمچاندی).</p> <p>مچک (Meçek): نیسک - ماش.</p> <p>مچول (Muçûl): بچوبک - ده لال، خشوک.</p>
<p>مراش (Meraş): دلرابوون، هلاقیتن. ههروهسا (هراش و مرش) ژی لکارن.</p>	<p>مچیدن (Meçîden): ب نازداری ریقه چوون - دیتن.</p>
<p>مرجمک (Mercumek): نیسک. ههروهسا (نسک، دانچه، مرجومک، مرجو و مزو، عدس) ژی لکارن.</p>	<p>مغ (Mux): لغاش - ناگر - زرکیتک - دارا خورمی.</p>
<p>مرخشه (Merexşe): کور، بی نیفله ح، بهش.</p>	<p>مخت (Muxt): هیقی، ئومیدوار، ده می دبیژن: (من بمخت شما بودم = ئەز ب هیقی یا ته فه بووم، یان ژی ئەز ب ته ئومیدوار بووم).</p>
<p>مرد (Merd): زه لام، مروقی نیر - میتر، دلیر، نازا.</p>	<p>مخنده (Mexendê): خشوک - لئوک.</p>
<p>مرداب (Murdab): حه ود، مهله فانگه ه - گۆم.</p>	<p>مخیدن (Mexîden): خوشین - لقین.</p>
<p>مرداد (Murdad): هه یقا پینجی یه ژ سالا هه تاقی - نافی رۆژا</p>	<p>مد (Med): تیله - داف - نافی رۆژا شه شی یه ژ هه می هه یقین سالا هه تاقی.</p>

مرز (Murz): قون، کونا قونجی.	حهفتی یه ژه می هه یقین ساللا هه تاقی.
مرزغان (Merzexan-xen): گور، گورستان.	مردار (Murdar): مرار، گیانه وه ری مرار.
مرزیدن (Merzîden): دست کرن، له مسکرن - گوهنیلیرن.	مردانه (Merdanê): هه ر تشته کی کوی زه لامان بت یان هیژا و لایقی میرا بت.
مرس (Mers-Meres): فیقیی مز، فیقیی ترش و شرین ب هه قره.	مردک (Merdek): میترک، زه لاموک (بو کیمکرنا زه لامی پتر بکار دهیت).
مرغ (Murx): هه ر گیانه وه ره ک کو چهنگ و په ر پیژه بن و ل ئه سمانی بفرت - مریشک.	مردم (Merdum): خه لک، عالهم - بیبیکا چاقی.
مرغ (Merx): چیمه ن، که سکا تی - فریز (جو ره کی گیایه).	مردمک (Merdumek): بیبیکا چاقی، نیسکا چاقی. ههروه سا (مردم، مردمه، کیک و کاک) ژی لکارن.
مرغابی (Murxabî): وه ره دک.	مردمه (Merdumê): بنیپره: (مردمک).
مرغانه (Murxanê): هیکا مریشکی.	مردن (Murden): مرن، بی گیان بوون.
مرغزار (Merxzar): چیمه نزار، جهی ب شینکاتی.	مرده (Murdê): مری، بی گیان بووی.
مرغزن (Merxzen): گور، گورستان.	مرده شو (Murdêşû): مری شو.
مرغسانان (Murxsanan): نه و گیانه وه رین کو هیکا دکهن و ب چچکن ژی.	مرز (Merz): نهرد - لیقین باغ و زه قیا - سنوور، توخیب. ههروه سا (مرزو و مرزوی) ژی لکارن.
مرغول (Merxûl): پرچا خه له ک.	
مرگ (Merg): مهرگ، مرن، نه مان.	
مرگبار (Mergbar): هه ر تشتی کو	

مس (Mes): مه زن، مه زنتر.	بیبته نه گه ری مرنی.
مست (Mest): مه ست، سه رخو هس.	مرگو (Murgû): چوپچک. ههروه سا
مست (Must): گله و گازنده،	(مرغو و مرتکو) ژی لکارن.
داله هی - گری و زیمار - خه م.	مروارید (Murvarîd): مراری.
مستگر (Mustger): خه مدیتی،	مروسیدن (Murûsîden): خوه
خه مگین، په ریشان.	واستاندن ب کاره کیقه ژ بو
مستمند (Mustmend): هه ژار،	بده ستقه ئینانا تشته کی - فیروون
دهستکورت، بیچاره - خه مگین -	یان عده ت کرن ب تشته کی.
گله دار، خودان گازنده.	مزگ (Mezg): باهیقا ته حل.
مسته (Muste): خه م - زور و سته م	مزگت (Mezgêt): مزگه فت.
- خوارنا فرندن نیچیری.	مزمزه (Mezmezê): تام کرن،
مسری (Musrî): فه گر (ئیشا کوژ	چیشتن.
ئیکی بچینه یی دیتر).	مزه (Mezê): تام، چیژ.
مسکه (Meske): نیشک.	مزیدن (Mezîden): چیشتن، تام
مسگر (Mêsger): که سی کو	کرن - میهتن.
ئامانین سفری چیدکته.	مزدگانی (Mujdeganî): خه لاتنی
مشاش (Meşaş): هینگین.	کو به رامبه ر مزگینه کا خوهش
مشت (Muşt): بوکس، مست.	دده نه وی که سی یی کو مزگینی
مشت (Mêşt): جوکا ئافی.	خه به ری خوهش گه هاندی.
مشتی (Muştî): جوړه کی په روکین	مزده (Mujde): مزگینی، موژده،
نه رمی نارموبشی یه.	خه به ری خوهش.
مشک (Mu-Mêşk): مسک.	مزگان (Mujgan): کوما په یقا
مشکو (Muşkû): بوتخانه -	(مژه)، ئانکو: مژویلانک.
کوشک - ئالیه ک ژ خانی کو	مژمژ (Mejmej): که رموز.
تایبه ت یی ژن و حورمه تا بت.	مژه (Muje): مژویلانک.
مشگ (Meşg): مه شک.	مس (Mês): سفر.

- مشگجه (Mêşgçê):** جوړه کئی گولا
رهنګ سوړ و بیهن خوهشه کو پتر
ل دههمه نین چیا شین دین.
مشگدانه (Mêşgdanê): ناڅی
ئاوازه کئی یه ژ سیه ئاوازین
باربه دی (باربه د سترانبیژ و
موزیکفانی تایه تی خسرو
په رویزی بوو).
مشگدم (Muşgdem): فرنده کئی
رہش و خوهش ئاوازه.
مشگمالی (Muşgmalî): ناڅی
ئاوازه کا موزیکئی یه - ناڅی
ئاوازه کئی یه ژ سیه ئاوازین
باربه دی.
مشگی (Mêşgî-kî): رهش، رهنګی
رهش، رهنګی بسهر رهشی څه.
مشگین (Mêşgîn-kîn): رهنګ
رهش - هر تشستی کو بیهننا
مسکئی بدهت.
مشنج (Mêşenc): میشا رهنګ
که سک. ههروهسا (مشنگ و
مژمژ) ژى لکارن.
مشنگ (Meşeng): دز، ریگر،
جهرده چی. ههروهسا (مشتنګ،
مشنگک، منګ و منگل) ژى
لکارن.
- مشیانہ (Meşyane):** حاوا (د ټولین
زهردهشتیان دا، ئیکه مین ژنه کو
هاتیه ئافراندن.. مشیه؛ ئادهمه و
مشیانہ ژى حاوايه).
مخ (Mux): زهلامی خودیناس و
پیشه وایت مهزه بی یه د ټولین
زهردهشتیان دا.
مخ (Mex): کویر - رویبار.
مفاک (Mexak): کویر، جهی کویر
- چال.
مغز (Mexz): مهژیی سه ری -
مهژیی ههستی - کاکلک (وهکی
کاکلکین گیز و باهیڅا).
مغند (Muxund): قونیر - گری،
گریک - هر تشسته کئی گروفر وهکی
گلولاکا.
مفت (Muft): به لاش، ب ههروه،
بی بهرامبه ر.
مک (Mek): میژ - فهرمانه ب
میهنن، ئانکو: بمیژه - رما
بچوبک (ب څی ئانکوئی په یڅا
ناقهای Muk ژى دهیته
بلیڅکرن).
مکل (Mekêl): زیری، زیلی.
مکیاز (Mêkyaz): سنیلې کو
هیشتا ریه و سمبیل لی نه هاتبن.

- مکیدن (Mekîden): میهتن.
- مگر (Meger): ژ بلی، بژلی - ژ
 نالاقین پرسپاری یه، ما، وهکی:
 (مگر فلانی نیامد؟ = ما فلان
 کهس نه هات؟) - دی بلا - به لکی.
 مگرمج (Megermec): تیمساح.
 مگس (Meges): میش.
 مگسک (Megesek): میشا
 بچوبک - هه ر تشتی وهکی
 میشی.
 مل (Mul): مهی، عه رهق -
 هر میک.
 ملا (Mulla): مه لا - خوانده قا.
 ملاز (Melaz): نه زمانکی بچوبک
 کو دکه فته دویمایا گه ور بی -
 گه وری.
 ملخ (Melex): کولی (موره که).
 ملس (Meles): مز، فیقیی کو تاما
 وی مز (ترش و شرین) بت.
 ملک (Mêlk): خال یان پنیکیین
 سپی کو هندهک جارا لسه ر نینوکا
 دیار دین.
 ملماز (Melmaz): رهنگی کو
 خندار جلکا پی رهنگ دکهن.
 ههروهسا (ملمیز) ژ لکاره.
 ململ (Melmel): جوړه کی په روکی
- سپی و تهنکه کو ژ به نکا دهیته
 چیکرن.
 ملنگ (Meleng): مهست،
 سه رخو هس.
 ملوس (Melûs): دهلال، خشکوک،
 جوان.
 من (Men): جیناچی ئیکه م کهس بیت
 تاک «من، نه ن»، وهکی: (من
 میخواهم بروم = من دقتیت بچم.
 یان ژی؛ من خوابیدم = نه ز
 نقشتم.) - من (بو پیقانی لکاره و
 بهرامبه ری سی کیلوبانه).
 منبک (Mênbek): گیاگیسک.
 منبل (Menbel): ته مبل، که دوه ر -
 نه جهی باوه ری، وهکی: (او را
 منبلم = من باوه ری ب وی نینه،
 نه و نه جهی باوه ری یه).
 منج (Munc): میش، زرکیستک،
 میشا هنگئینی - توفی گیای.
 منجک (Mencek): ئیک ژ کارین
 جادوو گه رانه، نه و ژی راکرنا
 تشته کی وهکی گوستیرکی یه، کو
 ژ نه رده کی رادکهن و دادنه جهه کی
 دیتر.
 مند (Mend): ئیک ژ پاشگرین
 سالو خدانی یه و ئانکوا (دار،

منگیدن (Mengîden): هییدی ئاخفتن، د بن لیثانقه ئاخفتن.	خودان) دگه هینت، وه کی: (خردمند = عاقلدار، زانا، خودان زانین، یان ژی؛ دردمند = نه ساخ، نه خوهش، خودان ئیش).
منوچههر (Menûçêhr): روی به هشت - ناچی کوری ئیره جی یه د شه هناما فردوسی دا.	مندک (Mendek): نزم - کیم، هندک، پچه ک.
منی (Menî): نه ز نه زوکی، مه دحوک، که سچ کو گه له ک په سنین خوه بدت و چ ئاخفتنا کو بکه ت، بیژت من هو کری و نه ز دی هو که می.	مندور (Mendûr): خه مگین، په ریشان - بهخت ب رهش، بی تقبال - بیچاره، سست، بی هیز - پوچه مروفت، بیخیر، ره زیل، قه لس، ده خه س.
مو (Mow): دارمیو، دارا تری.	منده (Mende): گوزک، گوزکی شکه ستی.
مو (Mû): موی.	منش (Menêş): سروشت، طبعه ت (مه به ست ژی سروشت یان طبعه تی مروفتی یه، کا بی بی طبعه ته یان به شوشه و.....هتد).
موید (Mobed): سه روکتی موغا، زانا و پیشه وایی روحانی د تولن زه رده شتی دا.	منگ (Meng): بی عاقل، گیژ، ده به نگ - نه حمه ق - دز، ریگر، جهرده چی - قومار - ریباژ و شیواز - ئاخفتنین پویج و بیهوده - رها ریقاسی.
موییز (Mûbîz): موخل، موخه ل.	منگل (Mengul): دز، ریگر.
موچینه (Mûçîne): مویچینک.	منگوله (Mengule): گولیفینک.
مور (Mûr): میری.	منگیا (Mengya): قومار، قومارخانه.
مورچال (Mûrçal): کونمیری.	
مورچه (Mûrçê): میری.	
مورش (Mûrêş): موهرک، موریک.	
موریانه (Mûryanê): جوره کی مییری یه کوب ناچین: (مورانه، مورچانه، تافشک، ریونجو، ریونجه، رونجو، رنجو، رشمیز و چوبخوارک) ژی دهیته نیاسین.	

موزه (Mûze): جه زمه.	مه (Mêh): مه زن - مژ.
موز (Moj - Mojê): چه ود، برک، هه ر جهی کو ئاف لی خرڤه ببت.	مه (Meh): کورتکریا په یفا (ماه)، ئانکو: هه یف.
موزان (Mojan): چاقین جوان، چاقین خه وته - نیرگزا نیف بشکفتی.	مهپاره (Mehparê): خوشکوک، جوان، دهلال - ژن یان زاروکی روی دهلال، کو وهک درکه جوانیا روی وان ب جوانیا هه یفی فه گریدهن.
موستره (Mûsuture): دهفک، مۆس، گويزان.	مهتاب (Mehtab): تاقه یف.
موسه (Mose): زرکیتک.	مهتر (Mêhter): مه زنتر - مه زن و سه روکی ملله تی - که سی کو سه ره گو هیا هه سپا دکه ت.
موش (Mûş): مشک.	مههر (Mêhr): هه ئالی نی - خوشه ویستی - هه ئاف، به ری زه رده شتی و زه رده شتی تی، ناخی ئیک ژ خوداوه ندان بوو - هه یفا حه فتی ژ هه ر هه یفه کا سالا هه تاقی و هه یفا ئیک یه ژ وهرزی پاییزی. دیسان ناخی روژا شازدی یه ژ هه ر هه یفه کا سالا هه روه سا ناخی وی جه ئنی یه یا کو دکه فته د روژا شازدی ژ هه یفا حه فتی ژ هه ر سال، ژ بهر کو ناخی روژ و هه یفا وه کو ئیک لی دهاتن. بوخی جه ئنی په یفا (مه رگان) ژی لکاره کو عه رهب ژ بهر نه بوونا تیپا (گ)، دبیزنی (مه رجان).
موشک (Mûşek): کورتکریا په یفا (موش)، ئانکو: مشک - مشکی بچویک - ساروخ.	
مول (Mûl): دره نگاتی، هیدیاتی، فه هیلان - یارکی ژنا ب میر - بیژی.	
مولنجه (Mûlence): پیشک (پیشکا ئاری و گه نمی).	
مولیدن (Mûlîden): دره نگ کرن، ته ئخیر بوون.	
مویز (Mûvîz): میوژ.	
مویه (Mûye): گری، زیمار.	
موییدن (Mûyîden): گرین، زیمار کرن.	
مه (Me): په یفا نه رینی، ئانکو: نه، نه خیر.	